

Dintr-o pagină de versuri publicată în Luceafărul nr. 14, din 8 aprilie 1967 m-am reținut, în special, cele săse poezii ale Elisabetei Isanov, scrisoare „cu har de aur”, o autentică și foarte bogată sensibilitate. Deși n-a debutat editorial, relevă o remarcabilă siguranță stilistică; versurile sale sunt expresive, limpezi și cantabile: „În primăveră de aer am suiat, / și am jucat cîntind, ca pomii-n loc; / râmas în geam, surisul greu de foc, / mă mistula, să știu că n-am murit”. (Primăvară timpurie; această stropă pare să-i fi sugerat Zoia Dumitrescu-Busulea caracterizarea fericită: „versuri de aer și de foc”). Elisabeta Isanov impune liricii sale nota unei femininități generoase, demnă și superbă, candidă și modestă totodată: „Putere de femeie aveau toate, / și merele, și zidurile sure, / ar fi rodit murind pe jumătate, / și har de aur și fi vrut să fură” (Amurg). Trup și suflet „de tărînă și de soare”, poeta exprimă dramaticele atracții ale unor zone contrastante: cea a purităților etereice și cea a volăților terestre, cît și mirajul unor metamorfoze naturistice: „Lumină-i ca un geamă, sus, pe stinci, / mă-mpinge-n vâi și în căderi mă fringe; / mă-mbrățează vâile adinț, / suride umbra salcel, ce plinge // Si nu voi arde, mai presus de toate, / făptura-mi nu va fi biruită, / de ce mai sint, atunci, adevărat, / aceste minți de tărînă și de soare? // E blindă valea, și zimbind mă-mparte / în plopi înalți, în serpi și buturugi / în aripile unor păsări moarte / și-n bătălie adinț ca niște rugi; // iar creste de lumină gem departe”. (Lumină-i ca un geamă..)

Deocamdată, Poetei, urarea unui zbor de lungă durată și mai sus! Excelsior!

Din nou despre monografiile de comune

„Cronica” semnală într-un număr trecut faptul că unele monografiile de comune, foarte bine realizate, cum se dădea un exemplu — monografia profesorului Boris Crăciun, consacrată comunei Ruginoasa — nu au, nici în perspectivă, sănsele publicării. Cheetiunea nu e nicidescă minoră, și am dor să insistăm asupra ei, cu speranță că vorbele noastre vor fi citite de cei care au datoria (și, cîndată, competență) de a o rezolvă.

E de amintit, celor care încă nu știu, că avem o tradiție în privința realizării de monografiile sășesti, că energia unor intelectuali — adevărați erudiți local — s-a intrupat în astfel de construcții istorice și sociologice. Citindu-le, avem revelația ampliori și profunzimi istoriei patriei, ne cunoaștem mai bine „rădăcinile”, reținem — pedagogie vorbind — avințurile tenace spre o viață prosperă și luminată a oamenilor de pe aceste pământuri. Comunile și satele noastre sint, de asemenea, depozitařii unor tradiții foarte interesante. Asupra utilității cereștilor sășinilor a acestor elemente locale nu trebuie, credem, să mal insistăm.

Theoretic, dezideratele noastre sint (sau vor fi) recunoscute. Cine editează, însă, astfel de studii monografice? O remarcabilă, în toate privințele, monografie a comunei bucovinene, Udesti, raionul Fălticeni, datorată avocatului Gavril Rotaru — lăruare care valorifică tradiția satului care i-a dat literatură pe Eusebiu Camilar și G. Rotică — a fost recunoscută, sinteză informată, de către profesorul Traian Herseni, ca deținătoare utilă și, deci, publicabilă. Autorul a fost înțrumărt către Comitetul pentru cultură și artă al regiunii Suceava, unde lucrarea sa a fost (sau nu) atentătă, apoi i-a fost restituția acelaștoru. Întructă lăpusec întrucătunile prioritățile tipăritărelor unor asemenea studii.

N-ar fi, oare, cauzele unele din publicările noastre (care, se stie, n-au un profil sociologic) să ofere, demonstrativ, un loc mucilii de am și unor oameni îndrăgostiți de istoria și natura locurilor lor natale și înzestrat cu vocația popularizării acestora? Poate, astăzii vor spune rămășita dispoziționă de editare... (CONSTANTIN CĂLIN)

Odată cu deschiderea sezonului estival revista de pe litoral a înregistrat primele simptome de insolăție, pentru că înălțuirea cărora recomandă să simpatize confraternă laur și jecolan. Se pare că cel mai expus ar fi judele Neptun, a-

mit catharsis. Cu geniul comic al lui Caragiale și cu geniul tragic al dramaturgii lui Blaga, literatura românească realizează la modul cel mai înalt această polaritate pe care o prezintă toatea o cultură ce atinge treptă clasică.

Paleologu consideră „demonicul” cheia întregii viuzini și creații blagiene, care joacă în teatrul său un rol covîrșitor. După ce, prin prisma acestel observații și a altora, autorul studiului realizează fine analize ale diverselor piese, ajunge să remarcă realitatea teatrului de care se ocupă — mijloc de expresie a tragicului.

In final se sugerează unele indicații de regie, începînd cu „problema deosebit de grea și de importantă în acest teatru, cea a rostririi cuvîntului”, acesta avînd în teatrul lui Blaga o anume valoare de incantare și terminând cu statul către regizori și actori de a căi și medita pe marginea plachetei „Dalmionion”. (FLORIN PARASCHIV)

Stilistica și poezia

„Contemporanul” din 2 iunie publică un articol de Florin Mihăilescu intitulat „Modalități stilistice în poezia tinerilor”, care, pornind de la ideea că „observațiile stilistice nu pot decât să contribuie la punerea într-o lumină mai vie a profilurilor inedite cu care tinerii poeți îmbogățesc peisajul literarului nostru”, promite să îl interesează și mai ales utilizatorii.

Din păcate, singurul merit al autorului este acela de a fi strins la un loc pării critice, unele foarte departe de ceea ce se chemă stilistică, în patru crochiuri ale unor poeti care nu reprezintă de fapt ultima generație, afirmă, așa cum se promite în titlu, crochiuri care încep învariabil cu o încercare de portret liric al poetului în discutie și se termină cu... „riscul” pe care îl are fiecare. La Sorescu, „riscul cel mare al tinărului poet este manierismul”, la Păunescu „primejdia perpetuă este inflația verbală” și rîndurile despre Ana Blandiana se încheie cu o frază caragialească: „Riscul ei, pentru că are și ea unul (s.n.) este o anume rarefiere a lirismului,

O nouă ipostază Eminescu?

Sub semnatûră criticului I. Negoițescu (a cărui acuzație analitică și rafinament stilistic, în special în critica poeziei, au fost apreciate și cu prilejul volumului recent publicat au apărut în „Stea” (nr. 1, 2, pe 1967) și „Viața Română” (nr. 3/1967) frag-

mente dintr-un studiu larg privind „Poezia lui Eminescu”.

Pornind de la faptul — în genere recunoscut — că aprecierea lui Eminescu datează încă secolului trecut (în spate primele analize maioreștiene) și de la datele istoriei literare care atestă că Eminescu este cel mai mare poet purtînd însemnele romantismului (era totuși epoca lui Rimbaud, Mallarmé, C. F. Meyer), I. Negoițescu își propune să înlocuiască, mai bine zis să întragească profilul lui Eminescu. Maiorescă a remarcat pe bună dreptate aura de clasicitate care însoțește lirica marei poet, dar acest profil spiritual trebuie considerat „doar ca un chip de marmoră care face, cu ochi albi în eternitate”. Dar — spune I. N. — „adevărul este că, pînă astăzi Eminescu nu a intrat încă în sensibilitatea noastră cea mai modernă, gustarea lui a presupus mereu un transport în modul vestut, nu fără de farfum și placere speciale, dar interzis în fond actualizarea valorilor absolute ale lirismului eminescian”. Subsemnatul sinecără la această assertiune. Vrem într-adevăr un Eminescu mereu prezent, chiar și după ce Baudelaire ceruse poeziei moderne să se dezbată infinit pentru a descoperi ceva nou. După părere lui I. Negoițescu, idealul de profundizare în poezie eminesciană se realizează prin „atingerea esențelor metaforice și încheierea viitorului”.

E adevărul că s-au mai facut încercări de realizare a profilului total al lui Eminescu, „dar programele asociative și insașările de gust ale lui G. Călinescu, precum și timiditatea teoretică a lui V. Streinu, au impiedicat de fapt impunerea atât a unei imagini clare a nouului Eminescu cit și reînvierării de lumină pe care această nouă imagine ar fi trebuit să o proiecteze asupra clasicii maști a poetului”.

Ce idee nouă aduce I. Negoițescu? Se stie că, încă G. Călinescu descorește tensiunea existentă în raportul de planuri antum și postum al poeziei eminesciene. I. N. arată că se disting două tărîmuri în creația eminesciană (prin nivelarea postumelor și a lucrările de laborator) care, fără să se contrazică, se distanțează totuși în așa măsură unul de celălalt, incit descoaceră ruptura în chiar structura personalității eminescieni. În continuare astăzi în nefericire la lărgirea cam artificială a acestel rupturi, totul petrecându-se în cadrul — poate discutabil, oricum ingens alcătuit — al unei estetici abisale și al unor deosebi de biografie intelectuală ipotetică. I. N. arată cum „se aproape” gîndirea estetică a poetului de cea a criticului Maiorescu, ceea ce s-a numit de către mare critica „clasicizarea lui Eminescu”, cum s-a stins treptat „focul plutoanic al creației eminesciene, cel puțin în cauză spălate apărante, în afara rupturii mai adinții de strucțură, care a permis evoluția neptunică”. (F. P.)

breviar critic breviar critic

ocupă de estetică, iar poetul Laurentiu Ciobanu î se fac, pe plan subînțeleg, procese de intenție al căror leiușitism este transparent: „...teorii idealiste despre poezie, strecturate totuși cu ponderea specifică revistării Cronica”.

Judele Neptun vine și cu citate. Se poate și așa. Iată, de pildă, o frază din ultima cronica teatrală a estetului Motoc: „Linia sobră, strinsă de interpretație este o calitate care poate deveni ușor un cusur”.

Vedeți, zei ar trebui să fie mai temperată, sau cel putin să-ști scoată căciula, ca să nu albă musca unde să se așeze. Deși capul descoacerăt mărește pericolul insolăției și se stie că în această parte a omului, profilaxia cu iaurt se dovedește uneori incompletă. (M. S.)

Teatrul lui Blaga

In „Studii și cercetări de istoria artei” (seria: teatru, muzică, cinematografie) nr. 1/1967 remarcăm un dens studiu al lui Al. Paleologu despre teatrul lui Blaga. „Soarta acestui teatru — remarcă autorul — a fost îngrăță. Cele 3 piece jucate (fără să socotim „Anton Pann”) nu au convins publicul și nici pe cronicarii dramatiči, deoarece reprezentarea nu a ridicat la densa lor poezie transfigurătoare, încreățită de semnificații”. Blaga îndeplinește, poate, în cel mai înalt grad o mai veche asertiune a lui M. Sebastian, care cerea teatrului „poezie și gînd”. Ori, teatrul lui Blaga și în cea mai mare măsură poetic și filozofic, „cuvîntul căpătind o pondere ce excede similitudini funcție comunicativă”, ca în teatrul unui P. Claudel.

Al. Paleologu polemizează, în continuare, cu „spiritul rutinier” și inventările prejudecate ale „tehnicii teatrale” care „i-au socotit — nesciente”. Încercând să relifeze în studiu său tocmai „teatralitatea” dramaturgiei lui Blaga și „exemplarea el valoroasă spectaculară”, autorul polemizează urban cu opinioile mai vechi ale lui G. Călinescu din „Istoria literaturii române”, socotind că „răsăritul pe care acesta le-a descoacerit teatrul blagian: „multă poezie”, „conflict de idei”, „mitologismul”, „relativă stilizare a gesturilor”, „partinii și teatrul antic grecesc”.

Dar, subliniază autorul, teatrul lui Blaga și un teatru modern, nu linia Yeats, Werfel, Claudel, etc. „trage și pe toate elementele constitutive ale genului (...)”. El produce același profund comotie regeneratoare, proprie tragediei și care este efectul nume-

re poate veni din transparenta, uneori lipsită de densitate (sic!), a expresiei poețice”. Numai Ion Alexandru nu are nici un risc. Observația pertinentă că „Ion Alexandru este poet prin tulburătoarea sa vizuie tehnică (!). E usor de constatăt efortul permanent pentru a stoarce cuvîntelor întreaga lor sevă”, este sustinută nu de citate, cum ar face oricare stilist care se respectă, ci de afirmația că „cîntorul bijbul în căutarea sensurilor, ca și poețul” (!)! Undeva, în cuprinsul articoulului, F. M. spune: „...există cazuri cînd pomin, de la expresie spre idee și cazuri cînd pomin, oricît de paradoxal pare, invers”. Ba-nu-i de loc paradoxal! Paradoxală e publicarea unui articol ca cel intitulat improniu „Modalități stilistice în poezia tinerilor”. (ION NEȘU)

„Oralitatea” și comperajul

La una din emisiunile de muzică usoară ale postului de radio București intitulată „Cîntecul virșteor”, admiram arta desăvîrșită a acelui magician al benzii de magnetofon care este Romeo Chelaru, într-un montaj plin de fantezie. Cînd, ca nuca în perete, metaforele sonore au făcut loc unui comperaj sub orice critică, semnat de Ovidiu Dumitru. Pentru a introduce suava „Maria” („Marla, Floare albă de crin...”), un actor striga pe un ton de muriund strângut „Mariaaa!” În timp ce o voce feminină rîdea strînd, enervant. Unul asemenea comperaj l-am și preferat, în lipsa inteligențelor mixaje ale lui Romeo Chelaru, tonul oficial al crâncinului. Închînd aparatul cu părere de râu, ne-am amintit că problema comperajelor am mai abordat-o odată, tot în „Ateneu”, dar tovarășul de la radio nu vor să înțeleagă că un comperaj bun este tot atât de necesar ca un radioreportaj bun, că mai ales atunci cînd e în montaj muzical-literar, comperajul trebuie să fie cît mai aproape de „beletristic”. E drept că redactorul învăță doar din practică și din sedințe. Nu există la noi, ca în alte țări, volume tipărite de texte difuzate prin radio, nu există o revistă de specialitate, care să teorețeze problemele specificului publicistică radiofonice, iar „Presa noastră” face prea puțin în acest sens. Lipsa lesei și mai mult în evidență lăsată în publicarea în „Luceafărul” din 3 iunie 1967 a articoului „Specificul radiofonic — un subiect pe nedrept ocult”, de Constantin Vișan, articol care enumera atîțea probleme, că ar putea constitui materialul tematic al unei reviste pentru cel puțin zece ani. (I.C.)

II arătă legitimata.

— Nu-i aşa că Joseph suferă din cauza meditocriștiștilor?

— El și?

— Suferă mult, exagerat chiar.

— Nu vroia să rămână doar un simplu frizer. E o crimă lucru asta?

— Stăti bine că nu despre asta vreau să vă vorbesc. Avea groază de casă ne care o locuință, de viata pe care o ducea. Il era rusește chiar și de macă-să, nu-i aşa?

— Nu mi-a spus-o niciodată.

— Dar atât simtă lucru asta. În ultimul timp cred că v-vorbit de o schimbare a situației sale?

— Nu.

— De ce împărtășești?

— De mai bine de sase lumi. Era în timpul tertiș. A intrat în magazin pentru a-și cumpăra un portofel.

Am înțeles că i-a găsit prea scump, dar n-a înțărit să-mi spună să-l cumpără. Seară, 1-am zărit pe trotuar. M-a urmărit mai multe zile înainte de a veni curajul să-mi vorbească.

— Unde mergeai impreună?

— În cea mai mare parte a timpului nu re vedeam decit cîteva minute. Cîteodată mă întoarceam în metrou din stația Championnet, unde locuiesc. După un turn de mese am venit la cinema, dar era destul de greu din cauza părășinilor mei.

— În lîsă mamă sale nu a fost niciodată la el?

— Niciodată, v-o jur. Odată a vrut să-mi arate casa unde locuia, de departe, pentru a-mi explica...

— Că era foarte amără... Vedeți?

— A facut vînjeni lucru rău?

— Vai, nu, domnisoră! A disipașit pur și simplu!

Sîi eu conștiincă că vă vîd nîmice rău în asta... Odată, acum o lună, cînd am fost împreună la tară, nu a avut înțeles banii pentru a plăti dejunul.

— În ce parte ati mers?

— Spre Marnă. Am coborât din tren la Chelles și ne-am plimbat între Marnă și Canal.

— Vă mulțumești, domnisoră.

— Era oare multumită că ru 1-zărit de Joseph în multime? Sau necăjîtă? Sîi mulțumită și necăjîtă, fără niciodată!

— Pentru ce tocmai politia este aceea care-l caută?

— Ce-ai vrăi să stiu despre Joseph?

— Ce-ai vrăi să stiu despre el?

o imagine infinită

Nu plecasem încă și cu atit mai puțin ajunsem la capăt oamenii săteau pe marginea drumului se salutau și totul părea că se desfășoară potrivit unui ritual politea mișuna de-a lungul itinerariului.

Nouașii din cer erau ca niște spele și azurul din jurul lor spinzura și semăna cu un pământ respiră din greu și colbul omnivor aștepta blajină stingerea trupurilor.

Se stări zăpadă și se fac luncus se născoci halebardă și se născoci streangul și se născoci moda să se poarte cizme lungi pentru că nu se purta naiba mai stie ce.

In zadar privești în dreapta în stingă în sus și în zadar mă uit zbanghiu de-a curmăzișul nu se zărește nu se zărește — nu se mai zărește decit ce?

o imagine infinită de-a lungul zecimalelor.

In românește de ALEX. BACIU

rené char

redați-le

Redați-le ceea ce-n ei nu mai este prezent, vor revedea grăuntele secerișul cum se-nchide în spic și se-agită în iarbă. Invăță-i, de la cădere pînă la înăltare, cele douăsprezece luni scrise pe față lor! Vor îndrăgi vidul inimii pînă la următoarea dorință. Căci nimic nu naufragiază sau nu se complacă cenușă. Si cine știe să vadă pământul ajungindu-se-n fructe nu-l va atinge eșecul, cu toate că totu-i pierdut.

In românește de REGWALD RICHARD

pierre seghers

cu anotimpuri pe chip

Cu anotimpuri pe chip, încotro, viață nebună? Ochi de violete se năsteau primăvara, Adincurile scoțeau la lumină o zi sfîșiată de soare.

Aluatul sinilor proaspeți căuta întimplarea, Nepăsătoare prietenă a morilor amorului morar, Ce-i crainic strigătelor, solstițiului, arzătorului iunie.

Anotimp săpat într-un chip, în care omul își împlineste destinul —

El citea vara în carte pămîntului. Si ar fi dat totul pe-un iepure din brazdă.

Ca o cumpăna prea grea, nemîscată, Gura îi rămînea incleștată la amintirile amare Veșnic treător cu aerul, focul, tăcere, izvoarele.

Anotimp brăzdat pe un chip, încotro te-ai dus Cu suvițele timpului cenușii, moarte toamna? Ele îl-au lăsat în priviri mantile de drum. Iată, urmărești pe cer păsările călătoare Si te-ai învesmintat cu stejari rugini și Veverițe jucăușe, umplindu-ji buzunarele cu alune.

Cu anotimpuri pe chip, omule, va trebui Odată cu iarna să arunci în vînt vesmîntul desfrunzit,

Si să te sfîrșești ca tăcerea înaintea ninsori. Atunci singularicul pescăruș deasupra mărlă striga

Ca-n primăvara vieții tale și dumnezeu îi va privi singurul chip, Pe cind te va destrăma cu mlinile ce-te-ai plămădit — Amin.

ceea ce trecea în noi

Unde ați dispărut? În singele verii, În ovăz, în griu, sau în albastrul coasei, Sau poate în ochii zilierilor care privesc viață Si o văd fără s-o vadă. Unde ați dispărut,

În vocea joasă a grapei, sau în bobul ce moare Putrezind sub brazdă fără să știe Nici pentru ce, nici cum, sau în iarbă rea, In neant, sau în vîntul care înfrumusețează

total?

vitați și o serie de ilustratori de carte, care să-si expună desenele. Momențul a prilejuit decernarea premiului „Flera di Bonogu”.

Să acum, o întrebare: Oare nu ar fi bine ca și în ţara noastră să se organizeze o expoziție a cărtii de asemenea natură — treindu-se, mai tîrziu, poate, la a participare cu invitații de peste hotare — însoțită de premieri? Ar putea fi menționate cele mai interesante apariții, cele mai reușite prezentații grafice, în sfîrșit, sătății cel mai inspirațional. Astfel, la Lugano (Elveția) a fost decernat „Premiul Charles Veillon” (pentru scriitorul Jörg Stelter din Elveția, Alberto Vigevani și Anne Perry din Franță). În același timp, la Frankfurt am Main s-a hotărât ca „Premiul Goethe” (în valoare de 50.000 de mărci) să fie atribuit — la 28 august — profesorului Carlo Schmidt.

Pentru povestirile sale intitulate „Storie naturali”, scriitorul torinez Primo Levi a obținut premiul Italian Bagutta. Cartea care-l-a impus pe Levi în cîștigătorii cititorilor: „Se questo è un uomo” („Dacă și acesta e un om”), e o relatare despre propria viață într-un lagăr de concentrare nazist.

Cel de-al IV-lea tîrg internațional al cărții pentru copii și tineret desfășurat la Bologna a prilejuit întrunirea unui număr de 21 de editori. În cadrul acestor manifestări culturale au fost în-

vită și o serie de ilustratori de carte, care să-si expună desenele. Momențul a prilejuit decernarea premiului „Flera di Bonogu”.

Să acum, o întrebare: Oare nu ar fi bine ca și în ţara noastră să se organizeze o expoziție a cărtii de asemenea natură — treindu-se, mai tîrziu, poate, la a participare cu invitații de peste hotare — însoțită de premieri? Ar putea fi menționate cele mai interesante apariții, cele mai reușite prezentații grafice, în sfîrșit, sătății cel mai inspirațional. Astfel, la Lugano (Elveția) a fost decernat „Premiul Charles Veillon” (pentru scriitorul Jörg Stelter din Elveția, Alberto Vigevani și Anne Perry din Franță). În același timp, la Frankfurt am Main s-a hotărât ca „Premiul Goethe” (în valoare de 50.000 de mărci) să fie atribuit — la 28 august — profesorului Carlo Schmidt.

Dol arheolog, amatator americanii Carlo T. E. Gay și Gillet G. Griffin au descoptat o cimitirul de locuri din Mexic trei picturi și trei desene antice, urmărite de o perioadă din 800-400 f.e.n.

Poate de asemenea în tuiele de soc, în cascade, în ceea ce trece; și, cine rămîne ar spune Că voi sănătăi fără amintire, ci iată-vă sosiți De dincolo de cuvinte, în chemareau un vinător. Unde ați dispărut? Prin ce ochiuri de frunză Pătrundeați, timp pierdut și soare — Alunecăți inel prin iarbă mereu verde, În izvor — ochi de apă, flacără și răcoare — Trebuia ca zilele și nopțile să vă adune, iar cei ce sănătău această vă separau: Ceea ce trecea în noi căpăta gust de cenușă, și, totul reinflorea pe mormintele voastre.

In românește de RADU CĂRNECI

juan-ramon jiménez

calătoria din urmă

...Eu plec, dar pasările vor rămîne încă să cînte; rămîne grădina cu arborul verde și cu ghîzdura albei fintini. Cerul în piece seară va fi calm și senin. Toale dangătele clopotului au să sună cum sună în noaptea astă. Moarlea va aduna tot ce-m-a iubit și salut meu se va înnoi mereu. În acest ungher alb și înflorit al grădiniei îmi va rătăci inimă nostalgiea... Eu plec. Voi fi singur, fără arborul verde, fără de vatră, fără alba, fintină, fără cerul linisit și albastru... Dar pasările vor rămîne să cînte.

plop alb

Pe culme cîntă pasărea și la picioare murmură apă. (Sus și jos susțelut meu e străvezit). Între două melodii, coloana de argint: frunză, pasăre, stea, floare, tulipană și apă. Coloană de argint și trunchi perfect într-o spiritul meu și inima mea! Cintecul laudă steaua și apă... floarea de jos — (la virf și la rădăcină consensul susțelutului meu).

In românește de GEORGE DEMETRU PAN

S. Joyce

In primele două decenii ale secolului nostru, în lumea britanică, precum și în Irlanda, transformări profunde în constiție se manifestă după prăbușirea iluziilor și distrugerea fățărniciilor care caracterizează societatea victoriană. Golul creat este resimțit împinge pe scriitori la căutările febrile, și instinctive care răstoarnă tehnica romanului și ale poeziei și impun atenție, binevoitoare sau vrăjitoare, o seamă de artiști neobișnuiți, care se impun adesea violent în peisajul deosebit de bogat al literelor engleze din primul treizeci de ani al veacului nostru.

Alături de T. S. Eliot, de Aldous Huxley, de Yeats și Lawrence, James Joyce ridică în cîmul literar chipul solitar al artiștilor demisură. După publicarea navelor din „Oameni din Dublin” și a unei plachete de poeme, acest fost elev al ieșitului compune o operă cu largi rezonanțe autobiografice, „Desdales” (1916), în care respinge tradițiile irlandeze, catolice și literare ale tinereții sale, apoi, ca și el urmărește, se exilează, ducind în înimă Dublinul. De atunci, încearcă să recreeze, din comportări și vorbe ale oamenilor, o lume în afară spațiului și a timpului, în afara „cosmarului istoriei”. „Ulysses”, care a apărut în 1922, a fost interzis de cenzura britanică, și interzisă rămasă în 1936. Dar, chiar din 1939, se citea la Londra Anna Livia Plurabelle, un scurt fragment al „operelor în lucru” care avea să se întituleze, în 1939, „Veghea lui Finnegan”.

Ulysses și Veghea lui Finnegan sunt operele cele mai reprezentative ale romancierului irlandez. Ulysses elimină nu numai fabulația — lucrat acesta în făcuse deja Sterne în secolul al XVIII-lea, în „Tristram Shandy” — dar și deosebere dintre glasul naratorului, acela al personajului care vorbește și acela, tănuitor, al personajului care gendește sau își rumegă gindurile. În 18 episod subtil legate între ele, Joyce alcătuiește o epopee a banalului, a cotidianului, fiecare episod corespunzând unui fascicol de referințe (o parte a Odiseei, un loc din Dublin, o ora a zilei, o parte a trupului, arta, tehnica literară, simbol și adesea culoare). În haoșul aparent al romanului Joyce recompone în realitate multimea elementelor care, în viață interioară a lui Leopold Bloom, a lui Stephen Dedalus sau a soției lui Bloom, Molly, au constituit ziua de 16 iunie 1904. Exactitatea amănuntului acoperă arbitrar magistral al unei structuri complicate, care urmărește pur și simplu să reproducă parte cea mai vastă a aventurii umane în tot ce are de patetic, banal, enorm sau caraghios. Iar reprezentantul omenirii, personajul în care se răsfringe microcosmul Dublinului este un mic eveneuapatrid, tăut frustrat, soț inconorat, profet fără audiență. Maestru al cuvintului, Joyce mobilizează toate resursele limbajului și adesea cedează plăceri de a-și exersa prodigioasele daruri de viață. În 1922, într-o interzisă rămasă în 1936, Plurabelle, în scurt fragment al „operelor în lucru”, care avea să dispere pentru prăbușirea vechilor valori, Joyce, ca și poetul W. B. Yeats, impune haoșul maximum de ordine, de care este capabil numai artistul.

Sentimentul vesnicie reinceperă a experienței, pe care Stephen îl încearcă în finalul din „Desdales”, înțără de teorile lui Giordano Bruno și Vico, lăudă determinat pe Joyce să împingă în drăznea mai departe.

Ei va trece de la ziua trăită de Bloom, la noaptea și la visurile lui H. C. Earwicker, circulat din Dublin și principiu al lumii ca și Anna Livia Plurabelle, soția și complementul său. În „Veghea lui Finnegan” (sau Finnegan se trezește) un simbolism multiform, care utilizează subconștiul și ritmul circulației într-o imensă teatru de cuvinte, în majoritate făurite de autor insuși, cu elemente secoase din numeroase limbi, după capriciose fantezel sale, a întâmplării sau a inspirației. Opera este un poem cosmic într-o limbă inventată, plină de eouri și sugestii, o rapsodie în care totul este în toate, așa precum Liffey — rîul Dublinul — este integrat în ciclul apelor. Obstacolele cu care și înțelepții scriitori și critici încercă să le ascundă pur și simplu să reproducă parte cea mai vastă a aventurii umane în tot ce are de patetic, banal, enorm sau caraghios. Iar reprezentantul omenirii, personajul în care se răsfringe microcosmul Dublinului este un mic eveneuapatrid, tăut frustrat, soț inconorat, profet fără audiență. Maestru al cuvintului, Joyce mobilizează toate resursele limbajului și adesea cedează plăceri de a-și exersa prodigioasele daruri de viață. În 1922, într-o interzisă rămasă în 1936, Plurabelle, în scurt fragment al „operelor în lucru”, care avea să dispere pentru prăbușirea vechilor valori, Joyce, ca și poetul W. B. Yeats, impune haoșul maximum de ordine, de care este capabil numai artistul.

El va trece de la ziua trăită de Bloom, la noaptea și la visurile lui H. C. Earwicker, circulat din Dublin și principiu al lumii ca și Anna Livia Plurabelle, soția și complementul său. În „Veghea lui Finnegan” (sau Finnegan se trezește) un simbolism multiform, care utilizează subconștiul și ritmul circulației într-o imensă teatru de cuvinte, în majoritate făurite de autor insuși, cu elemente secoase din numeroase limbi, după capriciose fantezel sale, a întâmplării sau a inspirației. Opera este un poem cosmic într-o limbă inventată, plină de eouri și sugestii, o rapsodie în care totul este în toate, așa precum Liffey — rîul Dublinul — este integrat în ciclul apelor. Obstacolele cu care și înțelepții scriitori și critici încercă să le ascundă pur și simplu să reproducă parte cea mai vastă a aventurii umane în tot ce are de patetic, banal, enorm sau caraghios. Iar reprezentantul omenirii, personajul în care se răsfringe microcosmul Dublinului este un mic eveneuapatrid, tăut frustrat, soț inconorat, profet fără audiență. Maestru al cuvintului, Joyce mobilizează toate resursele limbajului și adesea cedează plăceri de a-și exersa prodigioasele daruri de viață. În 1922, într-o interzisă rămasă în 1936, Plurabelle, în scurt fragment al „operelor în lucru”, care avea să dispere pentru prăbușirea vechilor valori, Joyce, ca și poetul W. B. Yeats, impune haoșul maximum de ordine, de care este capabil numai artistul.

La Courbevoie (Franța), un profesor cu fantezelie a inaugurat un mijloc amuzant de a-i învăța gramatica pe elevi. Pentru acest scop utilizează un trenuleț fraza. Verbul este reprezentat de locomotivă, subiectul devine conductorul, iar complementele urmărești sub formă de vagone. Fără indoială, în acest chip, copiii urmăresc înțărările gramaticale cu interes și haz.

La Courbevoie (Franța), un profesor cu fantezelie a inaugurat un mijloc amuzant de a-i învăța gramatica pe elevi. Pentru acest scop utilizează un trenuleț fraza. Verbul este reprezentat de locomotivă, subiectul devine conductorul, iar complementele urmărești sub formă de vagone. Fără indoială, în acest chip, copiii urmăresc înțărările gramaticale cu interes și haz.

— Si zece minute, zise Martin Cunningham, privindu-și ceasul.

Milly, Milly. Aceiasi lucru diluat. Jurăminte ei de băiețel. O, sălătărește Jupiter! Voi zeli și peștișori!

— E totuști, o fată scumpă. În curind, Milly, Milly. Cel mai scump tăticuță. Tinăr student. Da, da: femeie și ea, Viată, Viată.

Trăsuță mișcă înainte și înapoi cele patru trupuri.

— Corny ar fi putut să ne dea o hodooroagă mai largă, zise D. Power.

— Ar fi putut, incuviință D. Dedalus, dacă nu s-ar uita crucis.

Mă-telegie?

Iși inchise ochiul stîng. Martin Cunningham începu să-n-depareze niște firmituri de sub coapse.

— Pentru dumnezeu, ce-i asta? zise el. Firmituri?

— Se pare că cineva făcuse de curind un picnic aici, zise D. Power.

— Și-au ridicat cu toții coapsele, au privit dezapătritor pleie de mușe-gălăță, fără nasturi, a locurilor. D. Dedalus, strimbind din nas, privi în disprețitor și zise:

— Dacă nu-mășnel prea mult. Ce crezi, Martin?

— Mă frapă și pe mine, zise Martin Cunningham.

D. Dedalus își depuse coapsele. Mă bucur că am făcut bale. Imi simt picioarele destul de curate. Dar D-na Fleming ar fi putut să cirpească mai bine sosește asta.

— D. Dedalus susțină rezemnat.

— La urmă următor, zise el, și cel mai firesc lucru de pe lume.

— Tom Kieran și-a făcut apariția? întrebă Martin Cunningham.

— Să Corny Kelleher? întrebă D. Power.

— La cimitir, zise Martin Cunningham.

— Dîmîneala astăzi am întinut pe M'Coy, zise D. Bloom. Spunea că va încerca să